

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการจัดการศึกษานั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพประชากรของประเทศก็คือ สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุในเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติ และตามนโยบายของรัฐ โดยเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่สามารถทำให้ นโยบายของรัฐบาลเห็นผลการปฏิบัติที่เป็นจริงเกิดขึ้น และมีหน่วยงานระดับที่สูงกว่าสถานศึกษารับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในระดับกรมหรือระดับเขตพื้นที่การศึกษา ถึงแม้จะมีหน่วยงานหลายระดับรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษา แต่สถานศึกษาถือว่าเป็นหน่วยงานสำคัญยิ่งเพราะเป็นหน่วยปฏิบัติการ ผลของการจัดการศึกษาจะเกิดขึ้นที่สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดต่อการจัดการศึกษาที่จะให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ และเมื่อการศึกษาของไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษามาอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันซึ่งหนึ่งความสำคัญก็คือการปฏิรูปการศึกษาเช่นกัน ดังที่ รุ่ง แก้วแดง (2541, หน้า 224) กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาในอดีต ได้เน้นการปรับปรุงหน่วยงานระดับสูงที่มีอำนาจเหนือกว่าสถานศึกษา ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติการของครูและการเรียนการสอนน้อยมาก ถ้าต้องการปรับปรุงคุณภาพของนักเรียนให้ดีขึ้น จุดที่ต้องปฏิวัติก็คือ สถานศึกษา การปฏิวัติในระดับสถานศึกษาเท่านั้นที่จะทำให้การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของคนทั้งประเทศประสบความสำเร็จ จากที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ หากจะพัฒนาคุณภาพของเยาวชนจะต้องพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องขึ้นอยู่กับการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา

การบริหารงานโรงเรียนในปัจจุบัน ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาจากทุกฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดได้ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเฉพาะการตัดสินใจในการทำงานในโรงเรียน จะต้องช่วยกันคิด มากกว่าจะใช้เหตุผลในการตัดสินใจของผู้บริหารแต่เพียงผู้เดียว ดังนั้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้นมีมาตั้งแต่อดีต มนุษย์รวมตัวกันเพื่อร่วมกันคิด วางแผนที่จะต่อสู้กับธรรมชาติ การทำกิจกรรมใดก็ตามหากทำตามลำพังแล้วก็ยากที่จะประสบความสำเร็จ การมีส่วนร่วมเป็นความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมของกลุ่มเป็นตัวกระตุ้นให้งานสำเร็จได้ตามเป้าหมายเพราะการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการเข้าไป

เกี่ยวข้อง (Involvement) การช่วยเหลือและการทำประโยชน์ (Contribution) และการรับผิดชอบ (Responsibility) ดังนั้น ประสิทธิภาพขององค์กรขึ้นอยู่กับความร่วมมือที่จะผลักดันให้ภารกิจบรรลุเป้าหมาย (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2525, หน้า 182) เพราะในบางสถานการณ์หลายหัวดีกว่าหัวเดียว ซึ่งชี้ให้เห็นว่า หลายสมองหลายความคิดดีกว่าความคิดเดียว ดังนั้นผู้บริหารควรให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมองค์กร และมีความเชื่อในสมมติฐานที่ว่าฝ่ายปฏิบัติงานถ้ามีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากเท่าไรก็ยิ่งมีความเข้าใจในปัญหาขององค์กรและบทบาทของฝ่ายบริหารมากขึ้นเท่านั้นซึ่งจะเป็นผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจและจะกระตุ้นให้ภารกิจบรรลุเป้าหมาย ในทางตรงกันข้ามทั้งสองฝ่ายมีความคิดเห็นไม่ตรงกันก็อาจทำให้ผู้ปฏิบัติงานแยกตัวออกจากองค์กร ทั้งนี้เพราะเขาไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรับผิดชอบหรือการตัดสินใจ อีกทั้งอาจมองว่าผู้บริหารไม่เห็นคุณค่าของพวกตนอาจแสดงออกในรูปของความเย็นชาไม่เอาใจใส่ สิ่งเหล่านี้ไม่เป็นที่พึงประสงค์ขององค์กรอย่างแน่นอน

ในช่วงการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการศึกษา การกำหนดความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาที่เป็นเรื่องใหม่ที่จะต้องดำเนินการ ในหลาย ๆ เรื่องภายใต้กรอบกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 ได้กำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานการจัดการศึกษาโดยมีกลยุทธ์และจุดเน้นด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารและจัดการศึกษา ที่ต้องการพัฒนาความเข้มแข็งของสถานศึกษาในด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กร การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมการบริหารโดยมีสถานศึกษาเป็นฐาน เพื่อลดปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารจัดการแบบองค์ละบุคคลในระดับสถานศึกษา ที่พบว่ายังขาดการมีส่วนร่วม ขาดการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นสภาพอดีตที่สถานศึกษาขาดความคล่องตัวในการบริหาร และจากผลการในการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ครั้งที่ 2 ของโรงเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 มาตรฐานที่ 13 ตัวบ่งชี้ที่ 13.2 มีการบริหารเชิงกลยุทธ์และใช้หลักการมีส่วนร่วม และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลปรากฏว่ามีโรงเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ ปรับปรุง และพอใช้ อยู่จำนวนหนึ่ง จึงควรเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผลการประเมินอยู่ในระดับดีให้มากขึ้น ในปัจจุบันสถานศึกษาเป็นนิติบุคคลที่มีความคล่องตัวสูงและสามารถบริหารกิจการได้ด้วยตนเอง จึงต้องมีความสามารถในการบริหารโดยมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญในการจัดระบบงานให้รัดกุม และมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้น จึงมีนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญของงานวิชาการไว้ดังนี้

งานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียน เป็นชีวิตจิตใจของสถาบันที่เดียว ส่วนงานด้านอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้สถาบันดำเนินไปด้วยความราบรื่นเท่านั้น (พนัส หันนาคินทร์, 2529, หน้า 235) ผู้บริหารการศึกษาทุกคนควรจะได้รับผิชอบเป็นผู้นำของครูในด้านวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่งคือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ โดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนครูให้คำแนะนำครู และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในการสอน (ภิญญู สาร, 2526, หน้า 232) งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษา จะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดโปรแกรม การศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อม ก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535, หน้า 15)

จะเห็นได้ว่าการบริหารงานวิชาการนับเป็นงานที่สำคัญของโรงเรียน เป็นหน้าที่หลักของโรงเรียน ถือเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน โรงเรียนจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับงานวิชาการของโรงเรียน ที่จะสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และคุณสมบัติตามที่ต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไปได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้ ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครูกับการตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการ กลุ่มโรงเรียน ในภาพรวมของกลุ่มวังคิริ ซึ่งจะทำให้รู้ระดับการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจดังกล่าว ในการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับใด เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนางานในสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนวังคิริต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครูกับการตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการในกลุ่มโรงเรียนวังคิริ
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูกับการตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการในกลุ่มโรงเรียนวังคิริ จำแนกตามประสบการณ์ สถานภาพ ช่วงชั้นที่สอน และขนาดของโรงเรียน

คำถามในการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของครูกับการตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับใด
2. การมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามประสบการณ์ สถานภาพ ช่วงชั้นที่สอน และขนาดของโรงเรียน แตกต่างหรือไม่ อย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของครูกับการตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการ ในกลุ่มโรงเรียนวังศิรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 ในขอบข่ายงานวิชาการ 4 งาน คือ งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน งานพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในกลุ่มโรงเรียนวังศิรี จำแนกตามประสบการณ์ สถานภาพ ช่วงชั้นที่สอน และขนาดของโรงเรียน ปีการศึกษา 2553 จำนวน 120 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มมาตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในกลุ่มโรงเรียนวังศิรี ปีการศึกษา 2553 จำนวน 108 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

3. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 ประสบการณ์ทำงาน (นับเฉพาะโรงเรียนที่ทำการสอนในปัจจุบัน)

3.1.1.1 ประสบการณ์ ไม่เกิน 5 ปี

3.1.1.2 ประสบการณ์ มากกว่า 5 ปีขึ้นไป

3.1.2 สถานภาพ

3.1.2.1 ข้าราชการ

3.1.2.2 ไม่ใช่ข้าราชการ (พนักงานราชการ, อัตราจ้าง, อื่น ๆ)

3.1.3 ระดับช่วงชั้นที่สอน (ถ้าสอนหลายช่วงชั้น นับเฉพาะช่วงชั้นที่มีคาบสอนมากที่สุด)

3.1.3.1 ช่วงชั้นที่ 1-2

3.1.3.2 ช่วงชั้นที่ 3-4

3.1.4 ขนาดของโรงเรียน

3.1.4.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

3.1.4.2 โรงเรียนขนาดกลาง

3.1.4.3 โรงเรียนขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของครูกับการตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการ 4 งาน ประกอบด้วย

- 3.2.1 งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 3.2.2 งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 3.2.3 งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 3.2.4 งานพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

สมมติฐานในการวิจัย

การมีส่วนร่วมของครูกับการตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์ทำงาน สถานภาพ ระดับช่วงชั้นที่สอน ขนาดโรงเรียน มีความแตกต่างกัน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้รู้ระดับการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการในการบริหารงานโรงเรียน อยู่ในระดับใด
2. นำเอาผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนางานในสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนวังคิรี

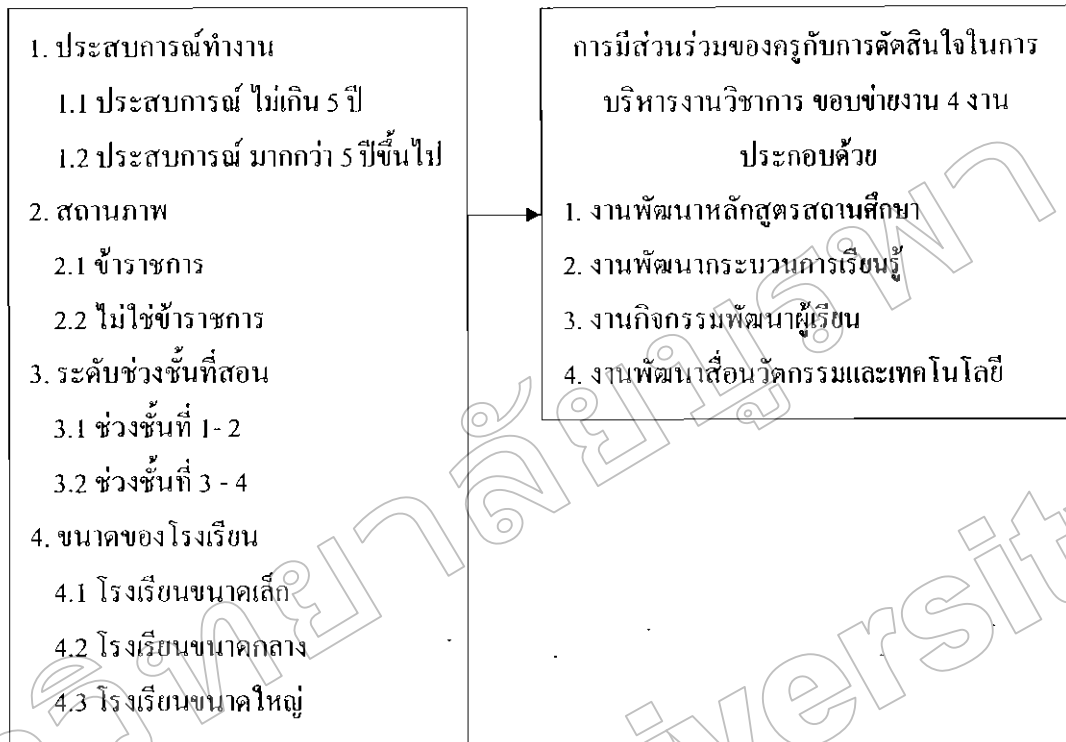
กรอบความคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาการมีส่วนร่วมของครูกับการตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการ ในกลุ่มโรงเรียนวังคิรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 ในขอบข่ายงาน 4 ด้าน คือ งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน งานพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

โดยศึกษาและเปรียบเทียบจำแนกตามประสบการณ์ สถานภาพ ระดับช่วงชั้นที่สอนและขนาดของโรงเรียน

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง ความร่วมมือกันในการตัดสินใจของครูในการบริหารงานของผู้บริหาร
2. การบริหารงานโรงเรียน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน เช่น การสั่งการ การควบคุม ดูแลงานและกิจการต่างๆ ซึ่งในงานนี้จะศึกษาในด้านภารกิจงานหลักของบริหารงานวิชาการที่มีความสำคัญ ประกอบด้วยขอบข่ายงาน 4 งาน คือ งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน งานพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี
3. สถานภาพ หมายถึง การดำรงตำแหน่งของครูโดยแบ่งออกเป็น ข้าราชการ ไม่ใช่ข้าราชการ
4. ระดับช่วงชั้นที่สอน หมายถึง ช่วงชั้นที่ครูแต่ละคนรับผิดชอบการสอนมากที่สุด ซึ่งการแบ่งช่วงชั้นตาม ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แบ่งเป็น 4 ช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

5. ขนาดโรงเรียน หมายถึง การจำแนกขนาดโรงเรียน ตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 โดยจำแนกตามขนาดจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2553 จำนวน 3 ขนาด ดังนี้

5.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 120 คน

5.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนระหว่าง 121-600 คน

5.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 601 คน

6. ครู หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการสอนในปีการศึกษา 2553 กลุ่มโรงเรียนวังคิรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3